

- XX ст. : [зб. наук. праць / наук. ред. Багнюк А., Савелюк Н.]. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – С. 142–150.
13. Ochlewski T. O.R.Muz. / Tadeusz Ochlewski // Muzyka Polska. – 1934. – Zesz. IV. – S. 332–334.
 14. Ośko M. Ormuz na Wołyniu w sezonie koncertowym 1938–39 / Marian Ośko // Życie Krzemienieckie. – 1938. – № 16 – 17. – S. 425–426.
 15. Pierwszy koncert «ORMUZ» // Życie Krzemienieckie. – 1934. – № 10. – S. 340–341.
 16. Robak B. ...Leć pieśni wdal – o leć! jak grzmot!.. / B. Robak // Życie Krzemienieckie. – 1934. – № 3. – S. 92–94.
 17. Sheybal S. Koncert Aleksandra Michalowskiego / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1933. – № 11. – S. 438–439.
 18. Sheybal S. Koncert p. Janiny Godlewskiej dnia 5 marca b. r. / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1932. – № 3. – S. 18–19.
 19. Sheybal S. Sekcja Artystyczna ZOS w Krzemieńcu / Stanisław Sheybal // Życie Krzemienieckie. – 1933. – № 11. – S. 436–438.
 20. Sheybal-Rostek A. Karta pedagogiczna i pracownicy Liceum Krzemienieckiego w latach 1920 – 1939 / Aleksandra Sheybal-Rostek // Кременецький лицей у контексті розвитку освіти, науки та культури на Волині в першій третині XX ст. : [зб. наук. праць / наук. ред. Багнюк А., Савелюк Н.]. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – С. 239–244.

УДК 78.2У+78.9

Н. Р. СУЛИЙ

**БОГОРОДИЧНА ТЕМАТИКА ПІСЕНЬ «БОГОГЛАСНИКА».
ДО ПИТАННЯ СТУДІЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКОВНО-ПІСЕННОЇ
СПАДЩИНИ У КОНТЕКСТІ ХРИСТІЯНСЬКИХ СВІТОГЛЯДНИХ ЗАСАД**

Статтю присвячено вагомості української церковно-пісенної спадщини в історико-музикознавчих дослідженнях з глибшим розкриттям суті християнського змісту. Розглянуто репертуар Богородичних пісень львівського «Богогласника» 1850 р. Б. у контексті світогляду християн. Подано ініцітарій пісень до Пресвятої Богородиці.

Ключові слова: церковно-пісенна спадщина, Богородичні пісні, християнські світоглядні засади.

Н. Р. СУЛИЙ

**БОГОРОДИЧНАЯ ТЕМАТИКА ПЕСЕН «БОГОГЛАСНИКА».
К ВОПРОСУ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ЦЕРКОВНО-ПЕСЕННОГО
НАСЛЕДИЯ В КОНТЕКСТЕ ХРИСТИАНСКИХ МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИХ ОСНОВ**

Статья посвящена весомости украинского церковно-песенного наследия в историко-музыковедческих исследованиях с более глубоким раскрытием сути христианского содержания. Рассмотрен репертуар Богородичных песен львовского «Богогласника» 1850 г. Б. в контексте мировоззрения христиан. Подано инициатарий песен к Пресвятой Богородице.

Ключевые слова: церковно-песенное наследие, Богородичные песни, христианские мировоззренческие основы.

**THE VIRGIN THEMES OF «BOHOHLASNYK» SONGS.
QUESTIONS TO UKRAINIAN STUDY OF CHURCH-SONG HERITAGE IN THE
CONTEXT OF CHRISTIAN IDEOLOGICAL BASIS**

The article is devoted to presenting the weight of Ukrainian church-song heritage of historical and musicological research with profound disclosure of the nature of Christian content. The repertoire of songs of Virgin Mary of Lviv «Bohohlasnik» 1850 is considered in the context of Christian belief. Filed intsyptariy songs to the Virgin Mary.

Key words: church-song legacy, Virgin Mary songs, Christian worldview principles.

*Перемагаються закони природи у Тобі, Діво чиста: бо дівственне є різдво, і смерть
наперед заповідає життя; по різдві діва, і по смерті жива.
Спасасяш завжди, Богородице, насліддя Твоє.*

Ірмос Успення Богородиці

Всевишній благословив рясною благодаттю Своє творіння на реалізацію у церковно-пісенній творчості. «Богогласник» (1790–1791pp.), його перевидання можна вважати дбайливо укладеними з Божого провидіння, адже краса мелодична та поетична гармонійно прославляє Бога, Пресвяту Богородицю, святих, а також взиває до покаяння всі душі, які Спаситель відкупив хресною жертвою.

Пресвята Богородиця прославлена у різних видах мистецтва. «Просторіша від небес» оспівана багатьма митцями, не одним поколінням вірян церкви. Традиція піснетворчості в друці та усному побутуванні не переривається. Варто зауважити, що першодрук «Богогласника» (Почаїв, 1790–1791) та кілька перевидань становлять вартість у контексті близькості до канонічних джерел, у яких творці пісень черпали зміст, оскільки у ХХ ст. та на сучасному етапі піснетворення дедалі більше вкраплень світського порядку, наближення до світоглядних засад християнського життя у важкій духовній боротьбі. Щодо музичного викладу, то можна сказати, що він також модернізований, навіть мають місце ремікси, наприклад, різдвяна пісня «Слава во вишніх Богу», де музична гармонія вражає контрастністю до суті глибини таїнства втілення Божого та славослов'я ангельських хорів. Прикладів такого роду можна навести чимало. Така самобутність сигналізує про превалювання ефектності як зовнішнього чинника над глибиною внутрішнього змісту тексту. Власне тому є потреба апелювати до церковної піснетворчості давніх сторіч, яка промовляє до серця, спонукає до заглиблення у вічні істини, вражає простотою музичного викладу, що є сприятливим навчальним матеріалом для учнів, студентства, які освоюють і фах музиканта, і християнські істини. Християнську культуру треба плекати, бо це не тільки історія музичної культури, але й заявлення української нації як християнської, тому досі актуально продовжувати вивчення церковно-пісенної спадщини, яку науковці активніше почали досліджувати в роки виходу УГКЦ з підпілля та в подальшому: в історико-музикознавчому (проф. Лідія Корній, проф. Юрій Медведик, Лариса Івченко та ін.) [6], в джерелознавчому, текстологічному, з частковим представленням теологічної основи церковно-пісенного жанру, а також його катехизаційної спрямованості у формуванні християнського світогляду суспільства (проф. Юрій Медведик) [8–9]. Польська дослідниця О. Гнатюк у літературознавстві проаналізувала церковно-пісенний жанр у різних аспектах, зокрема в теологічному, що вилилося в монографічне видання [3]. Належність до християнства дає свободу інтегрованого підходу до вивчення та представлення повноти церковно-пісенної спадщини, незважаючи на профільність: літературознавчі чи музикознавчі студії, а це просто необхідно, бо Всевишній – «Творець усього видимого і невидимого», а також натхненник Свого творіння щодо реалізації у різних сферах, зокрема у різних видах мистецтва, у нашому випадку – в церковно-пісенній творчості. Отож, лакуни

варто заповнювати, бо таким чином розвивається та чи інша наука. Спроби такого порядку вже здійснені. Доповнено арсенал історико-музикознавчих студій у контексті християнських світоглядних засад новими дослідженнями [10–11].

Важливо ширше окреслювати у наукових дослідженнях церковно-пісенної творчості відображення в ній основ християнського світогляду, інакше доробок не матиме цілісного представлення і відповідної ваги для носіїв християнської культури української нації.

Мета статті – висвітлити питання вагомості церковно-пісенної спадщини в історико-музикознавчих дослідженнях з осмисленням поетичних текстів у контексті християнських засад; подати церковну піснетворчість Богородичної тематики «Богогласника» (1850р. Б.) цитатно, з розкриттям глибини християнського змісту, виконавських особливостей.

На сучасному етапі продовження студіювання жанру церковної пісні варто активізувати увагу на представленні давньої церковно-пісенної спадщини з метою активного залучення зразків до вивчення в освітніх закладах різних рівнів спеціальної підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва академічного та педагогічного спрямування. Мова, радше, не тільки про залучення і відтворення, бо вже звучать зразки у виконанні сольному та хоровому, але про глибоке усвідомлення того, що відбувається зіткнення душі до святості, до оспівування святості, а це не менш важливо грамотно відтворити, ніж стилістично. У часи українського національного відродження головний акцент був зроблений на вивченні національного фольклору, аби себе ідентифікувати як нація. Також робився акцент на духовному відродженні, але він асоціювався з національним, і таким чином дух нації превалював над усвідомленням себе як християнської української нації. Дух нації, наприклад, патріотичного порядку – це не аналог християнського Духа – Св. Духа, адже душа християн є вмістилищем Св. Духа, храмом Св. Духа, а патріотизм передбачає різне волевиявлення, зокрема – революційність (емоційний чинник), прямолінійність поза християнською дипломатією, що суперечить Вченню Христа. Кожний історичний період мав свою мету. Сучасний період має свої завдання: активне формування істинно християнського світогляду, аби кожен осягнув спасіння душі, тобто мету своєї появи на світ. Для відродження нашого народу як нації у плані історичному важлива щирість переконань, для відродження як християнської нації – важлива щирість у вірі Христовій. І гімнографічні жанри сакральної піснетворчості, і церковні пісні «Богогласника» є ґрунтовною джерельною базою для заглиблення у їх зміст (адже слово передує обрамленню в музичну гармонію), що дає змогу пізнавати, осягати чистоту Богоугодного життя, праведного екзистування, і тим самим – це нагода зростати у вірі, формуватися у християнських чеснотах на зразках церковно-пісенної творчості. Незначні апокрифічні вкраплення в поетичних текстах не становлять перешкоди у формуванні світоглядних засад сучасних носіїв християнства.

Традиційно в монографічних виданнях музикознавців-фахівців, у підручниках з історії української музики чи зарубіжної, окрім музикознавчого аналізу того чи іншого вокального циклу або ж в оперному жанрі, великого значення було надано інтегрованому підходу, а саме: підсилення фахового аналізу аналізом літературним (акцентуація на образності). Представлення детального опису тих чи інших героїв від зовнішніх ознак до відчущань – різнопланове. Тривалий час атеїзм був перешкодою, щоб церковно-пісенний жанр студіювався взагалі, тим паче із розкриттям змісту пісень, бо це суперечило радянському режиму. Отож, актуальною є потреба доповнити музикознавчі напрацювання в галузі церковної пісні аналізом їх поетичних текстів, бо розкриття образності святості є цілком на часі, адже вона споконвіків була прикладом для наслідування, у нашій державі – ще від Володимирового хрещення Київської Русі. Бог благословив кн. Ольгу та кн. Володимира бути канонізованими, вони стали рівноапостольними святими, бо пізнали Всевишнього і наслідували Його, будучи високоосвіченими, статними, шляхетними. «Будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний», – вічна істина закликає християн різного стану [2, с. 1072].

Цінність «Богогласника» (1790–91pp.) як антології церковно-пісенної творчості не тільки як мистецького зразка (музичний та літературний жанр), але передусім його вартісність у сенсі наповнення змісту християнськими істинами з метою християнізації української нації. Перевидання «Богогласника», а також численні збірники церковних пісень публікувалися з вищезазначеною метою. Ще один аспект на користь довивчення змісту церковних пісень –

підвищити їхню вартісність, бо подекуди побутує думка, що це є меншовартісна спадщина, оскільки превалує простота музичних композицій або ж взагалі відсутні музичні тексти. Цілісне студіювання з усвідомленням мети побутування збірників, церковно-пісенної творчості цілком спростовує поспішні висновки поодиноких музикознавців. Відрадно, що український композитор-страдник Василь Барвінський, чутливий на благодать Божу, зумів достойно оцінити церковно-пісенну спадщину свого народу і в своїх обробках різдвяних пісень, які увійшли до укладеного ним збірника «Колядки і щедрівки для фортепіано зі словесним текстом», намагався «підчеркнути ту природну красу, яка криється нераз і в простенькій мелодії, яку часто вбивають т.зв. «популярні» опрацювання в різних збірниках, та тим способом причинитися до музично-мистецького «смаку» у споживачів того роду музичної літератури¹. Він розумів суть *простоти* викладу, бо *простота*, не є аналогом *простакуватості* (курсив – Н. Сулій). Василь Барвінський був планомірно руйнований радянською системою, тому не міг глибше окреслити вартість словесного змісту композицій, а тільки подати зразки так званої народної творчості². Тексти різдвяних пісень – суттєве доповнення до музичних гармонізацій, бо першорядним є слово, яке допомагає у розкритті змісту твору, його смислового навантаження.

Пресвята, Пренебесна, Пречудесна, Пренепорочна Діва Марія славилася багатьма чеснотами. Не для одного покоління була прикладом для наслідування. Канонічний іконопис, канонічні тексти, зокрема церковні піснеспіви, творять гармонійне поєднання в осягненні «просторішої від небес», незбагненої краси і чистоти Діви Марії. У час заповнення інформаційного простору сучасними течіями, новітніми підходами до жіночої краси, християнській молоді ніколи пізнавати Божі істини, і не так уже цінується християнська чистота, чесноти. Серце, розум і воля християн не часто освячуються Св. Тайнами, і тому «кричи, благай – епоха, як глуха» (Л. Костенко) [7, с.178]. Навіть при відтворенні музичних полотен сакральної творчості виконавці рідкісно озвучують відповідною манерою твори, зміст яких промовляє святість. Підсвідомість суспільства ще заповнена радянськими штампами, які позначаються на виконавстві мистецьких колективів. Йдеться про превалювання виконавського академізму над молитовним співом на прославу Всевишнього, наприклад, якщо звучить «Богородице Діво, радуйся» (о. А. Гнатишин), то звучання на кшталт «Ода до радості» (Л. Бетховен, симфонія № 9), а «радуйся» в тлумаченні теологічному – «вітаю» [4, с. 30]; якщо «Да воскреснет Бог» (Д. Бортнянський, концерт № 34), то звучання як «А вже весна, а вже красна» (М. Лисенко), і таких прикладів чимало. Духовна радість не є аналогом емоційного стану радості. Духовна радість – це благоговійний стан, трепетний, з усвідомленням реальної присутності Бога. Власне і до церковно-пісенної спадщини у різних музичних викладах такого ж порядку відповідні вимоги. В церковно-пісенній антології, у «Богогласнику», редакторами наголошено: «Пісні благоговійні». Дуже важливо емоційним чинником не перевищити суть змісту озвучуваного музично-поетичного тексту, який прославляє Бога, Пресвяту Богородицю, святих. Музична барва – лише окраса святості, праведності. Людина не може своїм наймайстернішим виконанням перевершити вічну красу. Вона може тільки її доповнити шаною Бога, святих, будучи носієм християнської культури, істинним ісповідником віри. Власне розкриття глибини змісту церковних пісень стане також підмогою ілюстраторам церковно-пісенної спадщини у процесі її вивчення та у сценічному виконанні.

У піснях «Богогласника» Богородичної тематики оспівано Пресвяту Богородицю багатогранно:

- Непорочне Зачаття Діви Марії («Пісні Непорочному Зачаттю Богородиці»);
- появу на світ («Пісні Різду Пресвятої Богородиці»);

¹ Див. вступну статтю: Барвінський В. Колядки і щедрівки для фортепіано зі словесним текстом / Підготував до друку Олег Смоляк. – Тернопіль : Збруч, 1997. – С. 4.

² Автор статті робить акцентуацію на текстах різдвяних пісень, поданих В. Барвінським у його збірнику, оскільки щедрівки носять світський характер, подекуди містять елементи язичницької культури, а це суперечить Вченню Христа.

- посвяту Марії Богові її батьками Йоакимом та Анною («Пісні Введенню в храм Пресвятої Богородиці»);
- отримання благої вістки від св. архангела Михаїла («Пісні Благовіщенню Пресвятої Богородиці»);
- Материнський покров («Пісні Покрову Пресвятої Богородиці», «Пісня покладенню риз Пресвятої Богородиці»);
- її страждання за Сином – Христом-Спасителем («Пісні стражданню Пресвятої Богородиці»);
- переставлення в Небо («Пісні Успінню Пресвятої Богородиці»);
- чудодійну силу, благодатні зіллення («Пісні Пресвятій Чудотворній Богородиці»);
- велич, заступництво, милосердя («Пісні молитовні до Пресвятої Богородиці»).

Друга частина «Богогласника», де вміщено 60 Богородичних пісень (з них 4 – польською мовою), слугує доповненням до канонічного викладу про життя та святість Богородиці (Св. Письмо, гімнографічні жанри: тропарі, кондаки, стихири, акафісти тощо). Кожна частина «Богогласника» вміщує цитати псалмів Давида, канонічні тексти тропарів, кондаків, подекуди світільних. Якщо мова про Богородичні пісні, то їм також передують вищезазначені жанри. Церковні пісні найбільше кореспондуються з гімнографічним жанром акафістом, на це вперше звернув увагу Іван Франко [13, с. 137]. Власне, Богородичні пісні – яскраве свідчення цього: часте «радуйся» – щире вітання Богородиці. Порівняльний аналіз церковних пісень та акафістів до Пресвятої Богородиці, пов'язаних зі святами, в які вшановуємо Божу Матір, також розкриває схожість представлення в одному та іншому жанрі широкої палітри наданих Богом обдарувань Пречистій Діві Марії: християнських чеснот, благодатної сили Цариці Небесної, заступництво вірних, неустанної помочі у важкій духовній боротьбі. Відрадно, що творці пісень брали за зразок канонічні тексти, творячи у жанрі церковної пісні, і таким чином оминали небезпеку аматорського представлення святості.

Подаємо Богородичну тематику пісень «Богогласника» (Львів, 1850 р. Б.) у цитатному викладі. Вона представляє панораму світоглядних засад авторів, а також тих, які формували себе у християнському дусі, славили Бога церковними піснеспівами. Тексти пісень до Богородиці пов'язані з християнськими святами віддання шани Пресвятій Богородиці, а також в них оспівано її страждання, чудодійні зіллення благодаттю. Мають місце й пісні молитовного характеру. Мотиви пісень¹ різноманітні, розкривають суть християнського змісту церковно-пісенної творчості Богородичної тематики: **1) прослава та вітання** Пресвятої Богородиці: «*Вси согласно дньє Марію витаймо // Нарожденную пѣснми вихваляймо*» (№ 85), «*Радуйтєся вси язъци, во праздник отроковицы, // Воспѣвайте, восхваляйтє Дѣву чистую*» (№ 87), «*Радуйся Мати, Ківоѣ святый, полн благодати*» (№ 88), «*Радуйся таиннице, свѣтє и наставнице во тмѣ заблуждших...* // *Радуйся помощнице, в день судній заступнице, вѣрных хрістіан*» (№ 106), «*Радуйся Царице, во олтарѣ поставленна, и чудєси прославленна, Дѣво Владичице*» (№ 124), «*Радуйся Маріє, Ангел веселіє, // Господь сил с Тобою, даждь нам помощь Твою, // Тебє прославляти, с рожденным Тобою*» (№ 131), «*Прославляем: херувим чєстнѣйшую, серафим славнѣйшую, // Всѣх святых святѣйшую, Ангел Царицу*» (№ 97); **2) осягнення Бога і Пресвятої Богородиці у вічності**: «*О, Маріє, мы Твои дѣти, // Дажь нам себє в Нєбѣ видѣти*» (№ 115), «*Здє живущєму поможет, сподобит в Нєбѣ Бога в Троицы оглядати, // Єя помощ прославляти*» (№ 87), «*Дажь благая Мати в Нєбѣ оглядати Сына Твого, // Бога нашего, // Котрому чєсть и хвала с Тобою бы неустала во вся вѣки*» (№ 90), «*В Нєбѣ сподоби со святыми жити, // Тя с Богом хвалити на вѣки вѣчныя*» (№ 85); **3) взивання до Богородиці щирим серцем**: «*От всея страни вси хрістіани // Созовѣм здє прійти согласно, // Сердцєм горящє, в храмѣ стоящє пред лицем Дѣвыя*» (№ 111), «*Сердцєм вси витайте Рожденну Марію прєкрасну*» (№ 86); **4) слізні прохання заступництва**: «*Сердцєм горящє, в Нєбєси зрящє, // Спѣшат скоро святыни слєзно просящє*» (№ 127)», «*Сердца наша складаем, // Милость, вѣру, на офѣру усєрдно отдаем*» (№ 88),

¹ Інціпіти пісень подано сучасною графікою, зі збереженням старокириличної літери «ѣ» та «є»; нумерація – згідно з представленням у «Богогласнику» (Львів, 1850 р. Б.).

«Молим Тя со слезами, // Багай Творца за нами, // Изволь всѣх сподобити, // В Небѣ жизнь получитьи на вѣки» (№ 147), «Тебѣ зовут вся страны, // И ныщїи и паны: // Владычице, всѣх Царице // Дѣво, радуйся (№ 125); 5) *прохання визволення від вічних мук*: «Прїими под крил крова, // Изми адского рова, даждь нам вѣрным пѣти Тебѣ: радуйся Мати» (№ 88), «Во день суда // Изми студа нескверная Агнице, одесную постави, // Страха, гнѣва избави, // Чертог даруй зрѣти, // Вышній трон доспѣти» (№ 88), «Избави огня нас геенскаго // Мольбами Твоими» (№ 92), «...ко Тебѣ в единой потребѣ // Руцѣ вси возносим, // о помощь Тя просим: // Призри на нас во смертный час» (№ 90), «Упроси у Сына, о Мати єдина, // Аби в день судній челоуѣк блудный бил прїятый, // До благости чрез Тебѣ чистая Мати, надеждо всѣх» (№ 90), «Покрывай нас от всѣх злочлюченїй, // Напрасной смерти, злих находженїй» (№ 120); 6) *достойне поклонїня Богоматерї*: «Дажь нам Христе Спасителю, // Вѣрным в помощь ласку Твою, согласно воспѣти Матерь Твою Пречистую, // Дѣву Пренепорочную достойно блажити» (№ 124), «Помози нам Христе Боже, // Бо наш разум сам не може красного воздати пѣнїя, // Матери Твоей прѣдивной» (№ 123), «Вдячнє з Сыном будєм хвалити, // Токмо даждь нам по дочесном // Жытїи сєм, во Небесном // На вѣки вѣков Тебѣ зрѣти» (№ 123), «Под Твою милость прибѣгаем, // Под Твои святи омофори // Грѣшнїи со лики и двори прибѣгаем, // Прибѣгаем к Тебѣ Мати, сподоби нас благодати Сына Твоего» (№ 129), «Покрый нас чистая к Тебѣ взываем, // Твоея милости во скорбѣх чаем» (№ 111), «А хрїстиани вслав над погани, // Дажь нам во мирѣ прожити, // Тя Богоматерь блажити неперестанно» (№ 90); 7) *запрошення до благодати Пресвятої Богородици*: «Божїя Матерь сїяет, людїе, грядѣте, // Благодать всѣм изливаєт, радостно почерпнѣте» (№ 127), «Матерь Твою Пречистую, // Дѣву Пренепорочную достойно блажити. // В храм Сїй икона чудесы сїяет, // С вѣроу пришедших благодать подаєт» (№ 124), «Царице Мати, // даждь благодати: // Соблюди вся люди хрїстїани, смири агаряни» (№ 111); 8) *боротьба з пристрастїями*: «Сєю впадохся в лютую грѣхов неволю. // В Небо очи мои аз поднести не смѣю» // Ты мое Небо, в Тебѣ надежду имїю. // Смѣлости не имам до Судїи Моего» (№ 142), «Со плачем молебным припадаем: // Упроси нам Сына, о Матко єдина, // Бы нас зол избавил, и грѣхи оставил, // Одесную на Судѣ своем поставил» (№ 131), «Мїр сей, диявол, и тѣло на нас воюют. // Повабы: гордость, багатство, и снасть готуют. // Стершая главу смокови, // Подаждь же и грѣшникови одолѣнїе» (№ 121), «Кто притекает к Твоей милости, // Спасен бывает от всякой злости, // Покровен Тобою» (№ 92).

Богородична тематика пісень представлена у «Боголаснику» (Львів, 1850 р.Б.) дуже широко, і, без сумніву, зміст пісень має неабияку вартісність для розвитку у християнському дусі носіїв християнської культури української нації. Практикування у вжитку української церковно-пісенної спадщини у різних музичних викладах з урахуванням глибини поетичних текстів, сприятиме збереженню християнських традицій, а також формуванню мистецьких смаків, які не суперечать правдам Божим, а відтак, спасінню людства.

Репертуар Богородичних пісень львівського «Боголасника» 1850 р.Б. (інципітарій)

Пісні на Рождество Пресв. Богородицы

1. Рождество славно присно Дѣвья (№ 85)
2. Играйте Царїе во праздник Марїи (№ 86)
3. Свѣтло небо со Ангѣлы веселися днесь (№ 87)
4. Свѣте внемли, и прїемли радость совыше данну (№ 88), *Тон на: Исполнися Небо и земля*
5. Радость велїя явися, Богоматерь днесь родися (№ 89), *Тон на: Вселення веселися*

Пісні на Покров Пресвятыя Богородицы

6. Воспойте согласно пѣснь нову прѣкрасно Марїи Дѣвицы (№ 90)
7. Благовѣствуим днесь радость всему мїру (№ 91)
8. Истинная Мати свѣта, Пречистая Панно, припадаем до ног Твоих (№ 92)

9. Лучи благодати тштитеся прїяти изобилно (№ 93), *Тон: Ах удивися*
Пѣсни на Вовѣденїє Прѣсвятѣя Богородицы
10. Архієрєє Захарїє, прїими Дѣвицу, трїлѣтнюю юницу (№ 94)
11. В Соломоновой церкви явися чудо преславно (№ 95), *(Творецъ Василий Тарнавский)*
12. Трїлѣтнюю, трїлѣтнюю, трїлѣтнюю юницу, нескверную Агницу, небесную Царицу, Марїю, владичицу почитаем (№ 96)
13. Скіннїя Слова грядет, готова в храм вовестися, в дар принестися (№ 97)
14. Вострубите, воскликните, Матерь Царєву прославите (№ 98)
15. Патрїарси торжествуйте, отроковицы бодрствуйте (№ 99)
- Пѣсни на Непорочноє Зачатїє Прѣсвятѣя Богородицы*
16. Всемирну радость Анна являет, ибо в утробѣ днесь зачинает от небес плод данный (№ 100)
17. Вселеннїя торжествуй днесь, небо, земля, мїр весь (№ 101), *Тон на: Троне вышнїй*
18. Днесь от коренє Іесєова прозябает Лѣторасль нова (№ 102), *Тон на: Играй Іерусалиме новыи*
- Пѣсни на Благовѣщенїє Прѣсвятѣя Богородицы*
19. Да прїидет, да прїидет всему мїру радость (№ 105)
20. Взбранная Дѣво Мати, пучино благодати (№ 106), *(Творецъ Венедикт)*
21. Ликуй днесь Сїонє, возиграйте гори, возгласите в трубы, Ангелстїи хори (№ 107)
- Пѣсни на Состраданїє Прѣсвятѣя Богородицы*
22. Нас дѣля распятаго Марїя видящи, ах, уви мнѣ чадо моє, вопїет слезящи (№ 108)
23. О Дѣвице всечестная, Мати благословенная (№ 109)
24. Богом избрана Мати и Панна, благодать всѣм дает обилно (№ 110)
- Пѣсни на положенїє Ризы Прѣсвятѣя Богородицы*
25. От всея страны вси хрїстїани созовѣм зде прїити согласно (№ 111)
- Пѣсни на Успенїє Прѣсвятѣя Богородицы*
26. Троне вышнїй днесь двигнися, роде земный усумнися (№ 112)
27. Радуйтєся Ангелов лики, грядет до вас Матерь Владики (№ 113)
28. Изыдите вси Архаггелов хори, к Гетсиманїи спѣшѣтєся во скорѣ (№ 114)
29. Веселися горнїй Сїонє, украсися небеснїй троне (№ 115)
30. Чудо преславно, мїрови явно, недоумѣнно, от всѣх видѣнно (№ 116), *Тон на: Не плачь Рахѣли*
- Пѣсни Прѣсвятѣй Богородицѣ чудотворной*
31. Многими усты гласи испусти, вѣрнїй народе хваленїя во иконѣ, в коронѣ (№ 117)
32. Изїйдите двори, со Собори днесь небесными (№ 118)
33. Вселеннїя вся страны, земляне, совокупашєся вси хрїстїани (№ 120)
34. Пречистая Дѣво, Мати рускаго краю, по истинѣ любящих Тя, сладостный Раю (№ 121)
35. Помози нам Хрїсте Боже, бо наш разум сам не може красного воздати пѣнїя (№ 123)
36. Дажь нам Хрїсте Спасителю, вѣрным в помощь ласку Твою согласно воспѣти (№ 124)
37. Мати свѣта многопѣта небес оздобо (№ 125), *Тон на: Свѣтло небо со Аггели*
38. Лѣта давну з чудєс славному вси ублажаймо (№ 126)
39. Божїя Матерь сіяет, людїє грядѣте, благодать всѣм изливает (№ 127)
(концерт Прѣсвятѣй Богородицѣ чудотворной, народно увѣнчаной)
40. Согласно крикнѣте, хрїстїанє снидѣте со лики тимпани (№ 128)
41. О всепѣтая Мати, о всепѣтая Мати, о Мати, Мати благодати (№ 129)
42. Истинное чудо нам изъявися, ласкавая Мати гди прослезися (№ 130)
43. Исполнися Небо, земля чудєс твоих Царице (№ 131)
44. Ах удивися, зрящи ужახнися человѣче (№ 132)

45. Дивна твоя тайна чистая явися (№ 133), *Тон на: Нова радість стала*
46. Пречиста Дѣво, Мати рускаго края (№ 134), *Тон на Пречистая Дѣво Мати: зри в 2 части. Число 121.*
47. Пречиста Дѣво, Мати рускаго края (№ 135), *Тон яко више*
Пѣсни молитвенныя к Пресвятѣй Дѣвѣ Богородицѣ
48. Источниче, источниче благодати (№ 145)
49. Всѣх Царице, владичице, Богомати (№ 146), (*Творець: Василій [?]*)
50. Свѣтлѣйша деннице, Дѣво, владичице Маріє (№ 147)
51. Мати милосердія, море щедрот (№ 139)
52. Богородице, Царице, Пречиста владычице (№ 140)
53. Играй свѣте, и веселися, себо в Тебѣ Мати явися (№ 141)
54. Богом избранная Мати, отроковице (№ 142)
55. О Пресвятая Царице, помощнице моя (№ 143)
56. Матерь Божа, Твое Царство над землею и небом (№ 144)

Пісні польською мовою:

1. Pieśń 4. na Niepokalane Poczęcie Matki Boskiej
Witaj Święta i poczęta niepokalanie (№ 103)
2. Pieśń 5. na Niepokalane Poczęcie Matki Boskiej
Matko niebieskiego Pana, slicznaś i niepokalana (104)
3. Pieśń 3. do Najś. P. Maryi Cudotwornej
Wynidźcie dziś dwory świętych zbiory (№ 119)
4. Pieśń 6. do Najś. P. Maryi Cudotwornej
Pano, oraz Matko Boska ruskiego kraju (№ 122)

ЛІТЕРАТУРА

1. Акафісник. – Львів : Монастир Свято-Іванівська Лавра, видавничий відділ «Свічадо», 2005. – 340 с.
2. Біблія або книги Св. Письма Старого й Нового Заповіту. – Київ : Українське Біблійне Товариство, 2005. – 1072 с.
3. Гнатюк О. Українська духовна барокова пісня / О. Гнатюк. – Варшава–Київ, 1994. – 187с.
4. **ЕВАНГЕЛІЄ** от Матфея, Марка, Луки и Иоанна на славянском и русском нарѣчїи с предисловіями и подробными объяснительными примѣчаніями архимандрита Михаила. Книга вторая: **ЕВАНГЕЛІЄ** от Марка и от Луки – Москва, 1871. – С. 30.
5. Ієрм. Григорій (Планчак). Духовне слово. Компакт-диск / ієрм. Григорій (Планчак) – Колодіївка : монастир св.Теодора Студита, 2005.
6. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII ст. / Л. Корній. – Київ, 1993. – 187 с.; Український кант XVII – XVIII століть / упоряд., вступна стаття Л.Івченко. – Київ, 1990; Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII–XVIII століть / Ю. Медведик. – Львів : Видавництво УКУ, 2006. – 324 с.
7. Костенко Л. Вибране / Л. Костенко. – Київ : Дніпро, 1989. – 178 с.
8. Медведик Ю. Теологічно-катехизаційна сутність Господських пісень почаївського «Богогласника» / Ю. Медведик // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Мистецтвознавчі пошуки: збірник наукових статей та есе, присвячений ювілею Ніни Олександрівни Герасимової-Персидської. – 2008. – Вип. 78. – С. 172–184.
9. Медведик Ю. Катехизаційна спрямованість духовно-кантової творчості як один із чинників християнізації суспільства / Ю. Медведик // Київське музикознавство. – 2001. – Вип. 6. – С. 24–33.
10. Сулій Н. Рецепція галицьких різдвяних пісень у збірнику Василя Барвінського «Колядки і щедрівки» / Н. Сулій // Молодь і ринок. – 2009. – №3 (50) березень. – С.139–143.

11. Сулій Н. Українська церковна пісня як чинник формування християнського світогляду молоді (на матеріалі Господніх пісень львівського «Богогласника» 1850 р. Б.) / Н. Сулій // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. – № . – 2011. – С. 90–97.
12. Термінологічно-правописний порадник для богословів та редакторів богословських текстів. [Гол. ред. М. Петрович]. – Львів, 2005. – 130 с.
13. Франко І. Духовна й церковна поезія на Сході й на Заході: вступ до студій над «Богогласником» / І. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 39. – Київ, 1983. – С. 126–143.

УДК 78.25

В. Ю. ГОЙСАК

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУЧАСНОГО САКСОФОННОГО РЕПЕРТУАРУ
(НА ПРИКЛАДІ «КАМЕРНОГО КОНЦЕРТИНО» Ж. ІБЕРА)**

Статтю присвячено проблемі інтерпретації саксофонного репертуару на прикладі проведеного музикознавчого та інтерпретаторського аналізу «Камерного концертино» для саксофона з оркестром Ж. Ібера, зіставлення виконавських концепцій твору (А. Борнкамп, Т. Керкезос).

Ключові слова: саксофонне виконавство, репертуар для саксофона, виконавська інтерпретація, «Камерне концертино» Ж. Ібера.

В. Ю. ГОЙСАК

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СОВРЕМЕННОГО САКСОФОННОГО РЕПЕРТУАРА
(НА ПРИМЕРЕ «КАМЕРНОГО КОНЦЕРТИНО» Ж. ІБЕРА)**

Статья посвящена проблеме интерпретации саксофонного репертуара на примере проведенного музыковедческого и интерпретационного анализа «Камерного концертино» для саксофона с оркестром Ж. Ибера, сопоставления исполнительских концепций произведения (А Борнкамп, Т. Керкезос).

Ключевые слова: саксофонное исполнительство, репертуар для саксофона, исполнительская интерпретация, «Камерное концертино» Ж. Ибера.

V. U. HOISAK

**INTERPRETATION OF MODERN SAXOPHONE REPERTOIRE
(ON THE BASIS OF «CHAMBER CONCERTINO» BY J. IBER)**

The article deals with the problem of interpretation of saxophone repertoire on the basis of the musical and interpretational analysis of Chamber Concertino for saxophone with the orchestra by J. Jibber along with the comparison of performing conceptions of this musical composition (A. Bornkamp, T. Kerkezos).

Key words: saxophone performance, saxophone repertoire, performing interpretation, «Chamber Concertino» by J. Iber.